

KJAK

Takksemi – hvar eru teir níggju?

Símun Pauli Jacobsen

Ja, hvar eru teir níggju? Soleiðis spurdi Jesus tann eina, sum kom aftur at takka, aftaná at 10 spítalskir vóru grøddir av spítalsku sjúkuni. Í skúlatíðini í tríatiárunum minti lærari okkum á altíð at sýna høfligheit – kurteisi – og at takka í øllum førum. Og hann legði afturat, at kurteisi kostar ongar pengar. Og at takksemi – at takka í øllum førum – heldur ikki kostar nakrar pengar. Tað var ikki altíð so lætt at

vera føroyingur til dømis í tveyti- og tríatiárunum og soleiðis minnst eg eitt av hesum árum:

Skipini komu heim úr Íslandi vegna fiskaloysi. Lønandi arbeiði hevði lítið og einki verið allan veturin. Onkur hevði fingið arbeiði í einar 5-6 dagar vegna kol- og saltlossing og kanska velt eitt sindur av eplum til húsrúk. Men annars, einki. Eingin minstuløn. Ongar sosialar skipanir. Peningur var nærum ikki til. Men eg haldi, at tøkkin og nøgdsemi var nógv meira tá enn nú, hvar flest øll hava í yvirflóð. Í árinum 1948 kom heima-stýrislógin í gildi fyri Føroyar. Í meira enn 60 ár hevur hon veitt gleði og vælsignilsí til bæði land og fólk.

Eg fari her einaferð enn at takka bæði dønnum og føroyingum fyri alla broyting til tað betra her á landi, síðan henda vælsignaða lóg kom í gildi.

Hvussu var so her á landi,

áðrenn heimastýrislógin kom í gildi?

Jú, fólk høvdu ikki allar teir hentleikar, sum í dag tykjast vera ein sjálvsagdur rættur.

Elektrisitet var einans á teim stóru plássunum, meðan flestu bygdir máttu taka til takka við petroleumslampum og stearinljósum.

Ongar frystiboxir vóru at goyma matvørur í.

Ongin miðstöðuhiti. Ongin telefon í flestu hús-arhaldum.

Ongin peningur at keypa bil fyri.

Lítill peningur at ferðast fyri.

Ógvuliga lítið útbýgt av landi okkara, fyri tað mesta nøkur smærri havnarløg og annars hampiliga væl av vegasambandi.

Ongin fólkapensjón. Ongin einkjupensjón. Ongin almenn forsorg. Vánaligt ferðasamband. Ongin minstuløn. Ongar autostradir.

Ongar tunnellir. Ongar ítróttarhallir. Ongir grasvøllir. Ongin nýggjur skipafloti. Ongin heimahjálp. Ongi nýmótans sjúkahús. Ongi nýmótans apotek. Einans fá fiskavirkir osfr.

Tað vóru mong, sum einaferð tóku undir við sjálvstýris- og loysingarpolitikki fullveldismanna, men sum mistu alt álit á føroyskar politikarar, tá hesir í áttatiárunum rendu alt samfelagið um koll.

Ávaringar um at broyta kós tóku politikarar ikki fyri enn danska ráðgevandi nevndin ella allar tær røddir, sum royndu at steðga ørskapinum.

Eg minnst væl tríatiárin. Tað vóru ringar tíðir. Ongir pengar millum fólk. Menninir til skips og keypt var uppá kontrabók frá reiðara. Skuldi ein keypa eina stílabók til skúlabrúks, varð neyðugt at avreiða egg ella okkurt

annað. Eingin stuðul ella lán til víðari lestur. Fólk fór at arbeiða, tá tey vóru 14-16 ára gomul. Tey hava gjøgnum 50-60 ár ella fleiri fyllt kommunu- og landskassarnar við skattapeningi og avgjöldum. Teir fyra loysingarflokkarnir noktaðu at taka ímóti einum triðingi av táverandi blokki ella 366 milliónir krónur árliga.

Tí er ovlítið av peningi til flestu økir á figgjarlógini, og vandi er fyri, at minst eitt tveysifrað tal av árum fer at ganga, áðrenn figgjarliga hallið aftur kemur á beint.

Mín vón er, at javnaðar-flokkurin framvegis verður á odda í komandi valum. Tí nú treingir til upprudding meira enn nakrantíð.

Niels Finsens-gøta broyta navn til Áarvegurin

Bergljót Hátún Madsen

Tað boðar frá góðum, nú býráðið í Havn herfyri útskrivaði eina hugskotskapping um at endurnýggja og betra um miðbýin. Í hesum sambandi komu nógvir lifligir tankar fram, sum til dømis at Havnará skal latast upp.

Ein av dómarunum í arkitektakappingini tosaðu í útvarpinum um, at "elven er en mulig forbindelse som grønt forløb igennem byen" og eisini tosaði hon um at "sy byen sammen" og ein av arkitektunum tekur til í somu útvarpssending, at broytingarnar verða "ein ryggjargeisli frá viðarlundini út á Skansan".

Eitt hugskot hevði verið, at núverandi Niels Finsensgøta broytir navn til Áarvegurin. Gøtan fylgir Havnará allan vegin frá Kongabrunni og niðan til viðarlundina. Og fyrsti parturin eitur longu Áarvegurin.

Alt gott um Niels Finsen. Hann hevur nú átt gøtunavnið sína tíð.

Royn einaferð at siga: Niels Finsensgøta og sig so: Áarvegurin. Har er munur á at seinra navnið er meira viðkomandi og organiskt, meira musikalskt. Áin og vegurin fylgjast og hoyra náttúrliga saman.

Tí haldi eg at tað er upplagt, at navnið á høv-uðsgøtuni eisini bindur miðbýin saman.

Kravið má vera líka løn fyri líka arbeiði

Líka løn fyri líka arbeiði - okkum tørvar eina almenna lønarskipan, har grundlønin verður eftir útbúgving. Tað er boðskapurin í hesi grein, sum Jógvan Philbrow, næstformaður í Pedagogfelagnum, hevur skrivað.

Jógvan Philbrow
næstformaður, Føroya Pedagogfelag

Ein ráðstevna um javnstøðu hevur akkurát verið, har millum annað lønarmunurin á tradisjonellum kvinnumstørvum varð nevnd sum ein trupulleiki – og tó vil man einki gera, bara snakkað. Eisini vita vit, at vit hava undirskot av kvinnum, og hetta ávirkar burðartalið og í seinna enda eisini sam-felagsbúskapin á ein neiligan

hátt. Hetta millum annað tí flestu kvinnu fara ikki at hava eina líkinda eftirløn, tær hava heilt einfalt ongantið forvunni eina nóg góða løn.

So samfelagið eigur at vita, at vit hava ein trupulleika. Ein hjálp til at fáa loyst hend-an trupulleikan er at stuðla upp undir, at námsfrøðingar fáa betri setanar- og lønarviðurskiptið. Sjálvandi.

Skattalættar til tey ríku setur ikki gongd á búskapin, tað haldi eg, okkara egnu hagtøl um lønargongdina vísa. Tí um samgonguætlanin við skattalættanum til tey ríku var, at gongd kom á búskapin, so miseydnaðist tann ætlanin fullkomiliga.

Hinvegin hevði betri løn til láglønarbólkar, kvinnumstørvum annað námsfrøðingar, púra vist givið eitt betri ískoyti til landsbúskapin og sett gongd á. Tí tað er rættuliga vist, at næstan alt hevði komið inn aftur í skattum og líknandi, tí lønirnar eru ikki so stórar,

at ráð eru til at spara nakað serligt saman. Alt fer til nýtslu. Betri løn hevði púra vist eisini hjálpt upp á hugin hjá kvinnum at hildi áfram at stríðast á okkara klettum.

Tað hevði komi væls við hjá øllum hesum námsfrøð-ingunum at fingið betri løn og setanarviðurskipti. Men figgjarmálaráðharrin situr enn og fortelur námsfrøð-inginum, at hann ikki er verdur eina betri løn. Heldur ikki tá hann skal arbeiða innan skúlans gátt, skal námsfrøðingurin hava rætt til líka løn og setanarviðurskipti, sum starvsfelagar hansara í skúlunum hava. Hetta er ikki ein haldbar støða.

Tað eru fleiri, ið halda, lønarmunurin skal verða verandi, men grundgevingarnar eru ymiskar – her eru nakrar:

- Søguliga eru námsfrøðingar lægri lønt, og tí skal lægra lønin halda áfram.
- Tí námsfrøðingar

hava ikki ein "ordiliga" útbúgving á jøvnum føti við læraraútbúgvingina.

- Tí arbeiðið hjá námsfrøðingum ikki er heilt so týðningarmikið, sum lærararaarbeiði í skúlunum er.
- Tað hevði veri "ósolidariskt" av námsfrøðingunum, sum arbeiða innan skúlaskip-anina, at fingið betri løn enn tey, sum arbeiða á dagstovnunum.

So av berum samhaldsfesti skulu námsfrøðingarnir góðtaka verri løn og setanartreytir enn starvsfelagarnir í skúlunum. Starvsfelagar, ið hesir somu námsfrøðingar hava gingið á Fróðskaparsetri saman við, tikið útbúgvingarpartar saman við, skrivað uppgávur saman við – við líka langari útbúgving, við líknandi krøvum, og sum fyri báðar partar endar við einum bachelor-prógvi.